

СЛАЂАНА ЗАРИЋ, АУТОРКА ДОКУ

ФИЛМОВИ

Она не уме да направи паузу између два остварења, јер крај једног пројекта за њу значи почетак следећег. Не крије да емотивно другачије прилази различитим темама које су јој мање или више занимљиве. Воли свој посао и често се сроди са причом коју ради. Снимала је о Јованки Броз, Србији у Великом рату, Милунки Савић, пилоту Миленку Павловићу, патријарху Павлу... Дешавало се да после више од пола године рада са свештеним лицима сутрадан започне снимање филма са војним пилотима. Истиче да је то јединствена прилика да води „дијаметрално супротан живот”.

Почетком деведесетих година уписала је филозофију на Филозофском факултету у Београду, због жеље за општим образовањем. Никада није хтела да буде новинар, али је на крају студија конкурисала на Радију Студио Б, и решила да окуша срећу. Почела је да ради као радијски новинар, и потом се заљубила у ту професију. Мењала је новинске редакције, радила и на радију, у штампи и на телевизији. Радио телевизија Србије је десета редакција у њеној радној књижици, а функција уредника документарних филмова у Информативном програму прва таква.

– Телевизија је за мене била највећи изазов јер вам даје, оно што бих ја назвала, „уметност у новинарству”. Када радите документарне филмове заиста излазите из оног класичног новинарског принципа и надограђујете га уметничким изразом. Остварења које радим нису типични документарни филмови, него су увек везани за личности и догађаје који су на неки начин обележили време у којем живимо, или у којем су живели они. Дакле, не радим филмове о „обичном човеку”, већ су то увек људи који су оставили траг у историји српског народа – објашњава Слађана Зарић, ауторка многобројних документарних филмских остварења.

Све што је научила на факултету сада примењује у пракси. Управо зато би препоручила свима да студирају филозофију, јер вас „научи да извештите оштрење ума, односно – научи вас да мислите”. Константно читате много књига и из њих извлачите суштину. То Слађана ради стварајући документарне филмове. Међутим, наглашава

ПРВА ПОСЛЕ БИ-БИ-СИЈА

Пре 12 година ауторка је добила значајну међународну награду за радијски документарца „Последњи дан Зорана Ђинђића”.

– Дана када је убијен српски премијер направила сам емисију хронологије с аутентичним тонским записима снимљеним 12. марта 2003. године. Колеге с Радија Београд послале су емисију на престижни фестивал „Премиос Ондас” у Барселони, и добила сам награду, коју је иначе годинама пре мене добијао Би-Би-Си. Образложење жирија било је да сам вратила моћ коју радио треба да има, и да су слушаоци стекли утисак како се то дешава управо пред њима – поносно истиче награђена ауторка.

које лишем

да у Србији документарца није баш вреднован због више разлога.

– Прво, пројекат треба да осмислите за неколико месеци, што заиста захтева прилично искусног и оформљеног новинара. То код нас није случај, и често у документарним редакцијама не раде врхунски новинари. Други разлог јесте тај што је документарно остварење скупо. Уз играни програм то је најскупљи телевизијски формат – каже Слађана.

Остаје и наредним генерацијама

Када се осврне на свој досадашњи рад, она је срећна и задовољна оним што је урадила, јер су то филмови који ће и наредним генерацијама, такође, бити занимљиви. Неколико њених филмова оставило је историјски печат – „Последњи дан Зорана Ђинђића“, „Другарица Јованка“, „Нико није рекао нећу“, њој бескрајно драг филм.

– До снимања тог филма дошло је сасвим случајно. Мој тадашњи уредник Ненад Љ. Стефановић предложио ми је да снимим филм о пилоту Миленку Павловићу, поводом осмогодишњице почетка агресије НАТО-а. Сећам се, било је мало

ПРОЈЕКАТ О СРБИМА НА КРФУ

Следећи филм Слађана снима поводом 100 година од албанске голготе и евакуације српске војске на Крф. Сматра да је управо то страдање једна од највећих трагедија које су задесиле наш народ.

– У сарадњи с Министарством одбране и Војском Србије, Министарством за рад, запошљавање и борачка питања и Енглеским одбором за обележавање Првог светског рата Велике Британије посредством амбасаде Велике Британије у Србији, снимамо документарца о албанској голготи. Фасцинирана сам колико је присуство Срба остало у колективном сећању Крфљана. Током снимања филма „Србија у Великом рату“ на Крфу пришао ми је човек и запевао композицију „Тамо далеко“ мелодијом успаванке. Испоставило се да је његова бака продавала српским војницима јаја и пољопривредне производе, и да је била заљубљена у српског војника – присећа се Зарићка.

Тада се и родила идеја о новом пројекту. Посао новинара је да потражи да ли су снимљени филмови о томе, и ако јесу, да се запита шта ново може да понуди. Ако одговор на то питање не постоји, немојте ни да почињете – саветује она.

– На интернету сам пронашла бројну видео и фото архиву савезничке војске, која овде никада није објављена. То су фотографије које су снимиле медицинске сестре, лекари који су се провлачили, италијански или француски војници који су евакуисали болесне на Крфу. Фасцинирану тим фотографијама, зачудило ме је да их нико до сада није прикупио и објавио.

Снимио Д. БАНДА

времена, а за озбиљан документарни филм морате да имате минимум шест месеци истраживачког и тимског рада како бисте направили нешто квалитетно. Филм о пилоту Павловићу „Лет у смрт“ је феноменална прича, има све карактеристике који добар документарни филм треба да има, али продукцијски посматрано, види се да је урађен за десетак дана – признаје ауторка.

Снимајући „Лет у смрт“ на батајничком аеродрому, упознала је пилоте МиГ 29 Иљу Аризанова и Слободана Перића, који су јој испричали своје искуство током агресије 1999. године. Када је схватила да су приче пилота њој занимљиве, поверовала је да се могу допасти и осталима.

– Почела сам да радим серијал „Нико није рекао нећу“. Први филм је постао веома популаран, и верујем да је на неки начин показао захвалност нашим пилотима. Тада су ме питали зашто сам радила само оне који су оборени, шта је с осталима који су истог дана полетели, а успели су да избегну авионе Алијансе. И управо из те потребе – комплетног омажа пилотима МиГ 29, настао је и други део филма. Признајем, за први сам баш емотивно везана. Волим га јер има динамику, емоције и дозу захвалности – наводи наша саговорница.

Имати самопоуздање и став

Наравно, не можете увек да радите само оне приче које се вама допадају. Увек постоје јубилеји, годишњице или нешто што је уреднику важно. Слађана наводи да је најбитније да човек воли свој посао, јер новинари често имају проблем с ауторитетом, страха да пођу од себе и свог мишљења. Саветује да новинари треба да имају дозу самопоуздања и да, неретко, заузимају став и остану при њему. Додаје и да је „сасвим нормално“ да емотивно другачије обрађују различите теме.

– Ако волите посао који радите сродите се са сваком причом коју обрађујете. Заиста живим живот тих филмова и људи. Када шест месеци устајете мислећи о томе, лежете читајући књиге о задатој теми и проводите много времена са саговорницима, заиста почнете да дишете као они. Осећај се драстично мења из теме у тему, и у томе је лепота овог посла. Имате јединствену прилику да водите дијаметрално супротан живот – наводи она.

Слађана је ауторка и документарног филма о патријарху Павлу, и много времена је провела у манастирима разговарајући са свештеним лицима. Објашњава да морате да се саживите са главним јунаком, како бисте разумели његов лик, и самим тим ћете почети да сагледавате живот другачије. Обрађивала је и политичке приче, а у томе се најмање и најтеже пронашла и, како каже, „саживела са политичарима“. Велики изазов био је урадити филм „Туђман, Милошевић: Договорени рат?“, пронаћи литературу, разговарати са актерима приче, сагледати све „с ове или оне стране“.

– Неутралан став је немогућ. Не само у документаризму, него у било ком сегменту живота, поготово у медијима. Заузимамо одређени став у свему што радимо, што се види и у филмовима, али разлика је да ли је он обојен или није. Наиме, „цака“ је у томе колико новинар успе свој став да

неутралише, јер је увек присутан и на неки начин потребно је ставити лични печат на остварење. У политичким темама држим се правила да имам две стране, и да моји нараторски делови буду неутрални. Чак и када радим неке филмове с историјском дистанцом од 100 година водим рачуна да не изнесем коментар, него то оставим онима који су за то компетентни – објашњава ауторка.

Упорност је најважнија врлина

Слађана Зарић каже да „најтежи посао некада може да вам буде највећи изазов“ и истиче да је то осетила током рада на пројекту о Милунки Савић. Суочила се с истраживањем на интернету, који је обиловао различитим подацима. Међутим, емотивно јој је најтеже било да сними филм „Сребреничка поља смрти“.

– У нашој историји дешавале су се и лепе и не тако лепе ствари. Било ми је веома тешко док сам снимала овај филм. Разговарала сам и са једном и са другом страном, и после сваког „филмског корака“ постављала сам у себи питање „па зар је све то морало баш тако?“. Једна мрачна страна историје коју, признајем, ни после 20 година нећу разумети уз сав уложени труд – каже Зарићка.

Упорност је, истиче, њена животна карактеристика. Многи саговорници су јој рекли да никада не би дошли на снимање да није била толико упорна. Међутим, и поред тога, многи су је одбијали и нису желели да учествују у њеним пројектима. Највише саговорника одбило ју је поводом снимања филма о Јованки Броз.

КРИТИЧНИ 55. МИНУТ

Документарна хронологија Првог светског рата у филму није постојала пре остварења „Србија у Великом рату“, јер су многа остварења снимљена до тада обрађивала само појединачне догађаје. После филма, на РТС-у биће приказана и истоимена серија јер, како Слађана каже, тешко је било ставити четири године рата у сат и по остварења.

– Током филма константно имате информације и нова дешавања. У једном моменту сам се запитала да ли бих могла нешто и да прескочим, али нисам знала шта. Понекад дугометражни филм тражи вишечасовну максималну концентрацију, и зато ће гледање серије бити много лакше, јер обрађује сегмент по сегмент. Документарни филм је за разлику од серије веома комплексан. Морате да будете и психолог, јер треба „приковати“ некога за екран, а резултат видите у рејтинзима. Присталица сам мерења рејтинга јер тада можете да сазнате колико су вас дуго гледали и у ком тренутку им је опала пажња. Постоји веровање да се до 55 минута филм добро прати, а онда концентрација опада. Неписано правило је да када монтирате филм водите рачуна шта приказујете у 55. минути, јер остварење не правите због себе, него због публике – објашњава Слађана Зарић.

– Прво, одбила ме Јованка, а разлози одбијања осталих саговорника били су двоструки. С једне стране, то су били велики обожаваоци лика и дела Јованке, који нису желели да причају о њој ако она не учествује у филму. С друге стране, одбили су ме људи који су имали веома негативно мишљење о Јованки, под изговором да не желе искрено да причају о њој јер би тако блатили лик и дело Јосипа Броза Тита. То је мени било фасцинантно. Наишла сам на људе који су доследни идеалима у времену апсолутне недоследности – наводи ауторка.

Сарадња с институцијама

У односу на западну продукцију не заостајемо баш много, каже Слађана, али драстична разлика између нас и њих

мови које сам радила много више би ме коштали да нисам сарађивала с Војском. То је драгоцену сарадњу коју је немогуће заменити. Систем одбране има све што вам је потребно – штампарију, пројекциону салу, брод, авион, магацин, људе с много воље... Тај систем вам обезбеђује нешто што остали не могу, и онда пресрећно кажете – ово је мој партнер кога не бих мењала никада – задовољно истиче гошћа „Одбране“.

Последњих неколико година, Слађанина непланирана пракса јесте да чим заврши један пројекат започиње следећи. То је веома напорно, јер, како каже, сваког тренутка мораш да будеш „отворен“ за све приче, да слушаш, прихватиш, и добијаш нове идеје.

– Моји филмови су најгледанија документарна остварења – „Србија у Великом рату“ је најгледанији документарцац

Снимила Д. СТЕФАНОВИЋ

види се пре свега у монтажи. Они проводе сате и сате у том процесу настајања филма. Још једна разлика коју саговорница наводи јесте – буџет, зато као велики лични успех истиче одличну сарадњу с институцијама у Србији, која јој драстично олакшава принцип рада. Истиче важну сарадњу с Министарством спољних послова, јер када путује и снима у иностранству има логистичку помоћ наших амбасада.

– Још једна од одличних сарадњи јесте вишегодишња с Министарством одбране и Војском Србије. Одређени фил-

у прошлој години, а „Последњи дан Зорана Ђинђића“ најгледанији документарни филм до сада у Србији. За десет година рада на телевизији имам десет озбиљних документарних филмова о људима и догађајима значајним за Србију. Када завршим филм, посматрам да ли после мене снимају нешто ново о тој теми. Ако не, значи да сам све испричала, што ме чини веома задовољном – закључује Слађана Зарић. ■

Сања АНЂЕЛКОВИЋ